

(המשך מעמוד 23)

נסיון של הקיבוץ הארצי לחוק את הקשר שבין הקיבוץ ותושבי הערים. על העצרת האחרונה של שלום-עכשיו, לפני הבחירות, הוא אומר:

„התחושה שלי ערב ההפגנה היתה שזה הסוף של שלום-עכשיו מבחינה פוליטית, אבל מבחינה מוסרית היינו חייבים לעשות את זה. בעצרת הזאת היתה ההתחלה של תנועת רק לא לזכור, אנשים היו מוכנים למכור את עצמם, ובלבד שהליכוד לא יגיע לשלטון. ההנחה היתה שאנחנו צריכים ללכת על הקונסנזוס הרחב ביותר, וזה היה מטבע הדברים הקונסנזוס של המערך, שהיה המפלגה הגדולה ביותר שהיתה מיוצגת שם“.

על חידוש פעולתה של שלום-עכשיו אומר גרי ברנר: „יש משקעים אישיים כבדים מאוד בתוך שלום-עכשיו מכל מיני דברים שהיו בעבר, ואי-אפשר להתעלם מהם. באופן אישי, אי-אפשר לסלוח לאור תם אנשים שסטו מהדרך של שלום-עכשיו. יחד עם זה, לדעתי, צו השעה, הצורך הציני והלאומי דורש מאיתנו להתגבר על המשקעים האלה, כל אחד באופן אישי, ועד כמה שיהיה זה תמים לומר זאת —

פעילה תמיר
ר"ץ

פעיל צוקר
ר"ץ

לאחד את המחנה היוני השפוי והקטן בר שמואל ולשנות דבר-מה במדינה הזאת“.

לאחר הפגישה במפ"ם היו פגישות בי שלושת הסניפים האחרים של שלום-עכשיו, בערים הגדולות, בדיונים התברר שהמבוי כה היא קשה. לאיש לא היה ברור לי חלוטין אם שלום-עכשיו קיימת עדיין, אם עליה לחדש את פעולתה, איזו צורה על פעילות זאת ללבש, ובאיזו מידה יכולה שלום-עכשיו לצפות לכך שתחדש תמיכת הציבור בתנועה.

נוסף לטינות שצצו ועלו במהלך מערכת הבחירות, היו למערכת זו תוצאות נוספות, מביכות אף הן. אחת מהן נוגעת לצורת הפעילות של שלום-עכשיו, זו שביאה אותה לכותרות — ההפגנות הן בין הבחירות במאי 1977 למערכת הבחירות האחרונה, הוכיחה שלום-עכשיו את יכולתה — כמעט יחידה בשטח זה — להקהיל עשרות אלפי אנשים להפגנות.

הקו הוא של המערך

צלי רשף היה הדובר הראשון של תנועת שלום-עכשיו. כאשר יצא ללימודים בארצות-הברית, דאג להוריש את תפקידו לעומרי פדן. בשלום-עכשיו אומר רשף ששעה זאת כדי לבלום את דדי צוקר, הרדיקלי יותר. עומרי פדן, שהיה מקורב למפלגת העבודה, נרתם לקראת הבחירות לכנסת ה-10 לפעילות בצוות הכלכלי של המפלגה, ודורג במקום ה-69 ברשימת המערך. הוא מרצה לכלכלה באוניברסיטה העברית בירושלים. פדן היה בין החותמים על מיכתב הקצינים שהביא לייסוד התנועה.

את תודות שלום-עכשיו מתאר פדן כך:

ההתחלה היתה ספונטנית. כאשר הפכנו לתנועה ממש, הרגשנו שהפעם יש לנו נשק ביד, נשק שבעזרתו אפשר להמשיך, ולא רק להתפקד ולומר: ניקינו את המצפון שלנו. גם לאחר שהושג ההסכם בקמפ-דייוויד היתה תמיכה רחבה מאוד בציבור, בכל מיני רמות של הזדהות. אני מעריך שהיתה תמיכה של כרבע מהציבור הבוגר. שלום-עכשיו שאפה להיות תנועה פופולארית, במובן זה שהיא מאחדת מבינה-מחשבת רחב במחנה היוני, וכך יכלה להשפיע על מדיניות הממשלה או על הלכידות בציבור.

ההתלהב של הירידה בכוח ההשפעה היה טבעי מבחינת אופי המאורעות בעניין השלום. בהתחלה היתה מטרה מוגדרת מאוד. היתה אכן חצי שנה של פעילות לקראת מטרה מוגדרת — עד שנחתם הסכם קמפ-דייוויד בספטמבר 1978. אז היתה תמיכה רחבה מאוד בציבור, שחש שישראל אינה ממצה את כל הדרישים כדי להגיע לחתימה על השלום. הרי ממשלה ניסתה לדחוק אותנו לשוליים, אך האמת היא שהיינו גוף מתון מאוד, במרכז המפה היונית. שאיגד בתוכו תומכי המערך, ד"ש, של"י ור"ץ.

אחרי שהושג הסכם השלום היתה ישיבה שבה נערך דיון בשאלה אם ממשיכים, אני אמרתי שאולי כדאי שנקפא את הפעילות. אני חושב שאם היו חותמים בקמפ-דייוויד שמקפאים את ההתנהלות יות לחשש שנים, היתה שלום-עכשיו מסיימת את תפקידה. המוקשים שהמתינו לשלום בשטח היו נעלמים. אך כאשר התברר, שעומדים להקים התנהלויות רבות, רצינו לגייס את דעת הקהל נגד ההתנהלויות. העמדה המילולית היתה — הת-

פעיל ברנר
מפ"ם

פעיל פדן
מפלגת העבודה

איש אש"ף, עיצאם סארטאוו, בסתיו 1980. המדיניות המנוסחת של שלום-עכשיו היתה — משאומתן עם גורמים פלסטיניים רק אם ייפסק הטרור, ואם הם יכירו בזכות קיומה של ישראל. זה נוסח לגבי מדיניות הממשלה, אך חייב גם אותנו הפגישה היתה שלא על דעת האנשים בתנועה, וחילוקי הדעות בעניין זה היו יסודיים. אם קודם-לכן היו מחשבות על התארגנות שלום-עכשיו כלובי פוליטי — לא כמפלגה שרצה לבחירות — הרי שהיכוי להתארגנות כזאת חוסל אז.

העדפנו להקפא כל פעילות בתקופת הבחירות, תקופה שבה אנשים מתרכזים בפעילות במפלגות שלהם. היתה חריגה אחת, בהפגנה בעניין הטילים בלבנון, לפי ני הבחירות. היה כאן אלמנט של מגיעה — רצינו למנוע מלחמה, וגם ביקשנו להושיא את האנשים מתדרמטם.

לגבי העתיד, לכולם די ברור שהנושא של הפגנות ופעולות ברחוב מיצה את עצמו. יש רווייה, וזה נכון גם לגבי הצעני של המיתרס הפוליטי. המטרה של הפעילות היא שנוכל להשפיע, אצלי זה תנאי, זהו הייחוד של תנועת שלום-עכשיו שחיפשה תמיד את ההשפעה.

ייתכן שמה שצריך לעשות הוא לשמוע על מיסגרת אירגונית מצומצמת, השוואת מרת על קו מתון במרכז המחנה היוני — משהו באזור מפ"ם — כדי לא להתמוסס לגמרי, ואיזו יכולת של פעילות אירגונית ולהמתין. אם יהיה נושא טראומטי כמנושאים שעליהם קמה התנועה — הן יוכל לחסל את התנועה, או להפוך אותה שוב לכוה אדיר.

עם זאת, היה ברור שלא נוכל לרוץ לכל ההתנהלות, ובחרנו ביעדים סלקטיביים, כמו בפרשת עקירת הגפנים, כאשר נעשה מעשה לא הומני. היתה לנו בעייה עם פעולות בגדה-המערבית, שהן לעתים לא חוקיות, בשעה שלשלום-עכשיו דגלה בקיום החוק עד קוצו של יור, נוסף לכך, הפעולה בגדה המערבית התבססה את האוכלוסיה, ואנחנו לא רצינו להתבסס במידה מסוימת לא היתה ברירה אלא לפעול שם, משום ששם הוקמו ההתנהלויות, אך עשינו בעניין זה גם הפגנות בתל-אביב, והרגשתי היא שהצלחנו לגייס דעת-קהל גדולה נגד ההתנהלויות.

אחר-כך היה הביקור במצריים, והיפגשה עם סאדאת. לאחר הביקור היתה בשלום-עכשיו ישיבה שבה עלה עניין הבחירות על הפרק. זה היה באמצע 1980, והיתה הרגשה שהממשלה הולכת ליפול. השאלה לא היתה אם שלום-עכשיו תהפוך למפלגה, אלא איך תשפיע על מצעים ומפלגות. היו אז חילוקי דעות על צורת הפעילות. אני גרסתי שיש צורך בפעולות גדולות שיעזרו להפלת הממשלה. אחרים רצו בפעולות קטנות בגדה-המערבית, כדי לעורר רעש. אני חשבתי שאם לא יביאו להתשה של שלום-עכשיו, לגרי-רה לקיצוניות ולגרירה שמאלה, אולי היה צורך בגוף שיעשה זאת, אבל לא חשבתי שלשלום-עכשיו בנויה לזה. סביב העניין נים האלה והנושא הפלסטיני התחילו ליחוצר חילוקי-דעות.

המחזקת הגיעה לשיאה לאחר ה-פגישה של דדי צוקר ויולי תמיר עם

הליכוד והמערך כאחד הוכיחו את כוחם לכנס אף הם עשרות אלפי אנשים לעצרות הבחירות בהשתתפות מנחם בגין ושימיעון פרס.

דדי צוקר, היום מזכיר תנועת ר"ץ מגדיר זאת כך: „חלק מהעוצמה שצברה שלום-עכשיו בזמנו היתה בנה שהיינו כלי חדש, זה כבר אינו קיים. השאלה היא איך צריך לעבוד היום. קשה לי להאמין שעוד הפגנה בכיכר הזאת ועוד הפגנה בכיכר ההיא תוכל להזניז משהו. קשה לי גם להאמין שנוכל לקיים הפגנה גדולה בכל חודש“.

גרי ברנר אומר: „ההפגנות הגדולות היו בנויות על אירועים גדולים, אם עושים ניתוח כיצד עלינו להמשיך, אנחנו בבעיה. יכול להיות שעניין כמו פיצוץ שיחות האוטונומיה יתמוזז לאט לאט, ויהיה קשה לתפוס קווי להפגנות גדולות. ובכלל, האפקט של הפגנות גדולות הוא מופקפק עכשיו, ושאלה איך יתייחסו לזה. בגין אמר במערכת הבחירות האחרונה שהרחוב הוא גם שלו, לא רק שלנו, ואם אנחנו נעשה הפגנות גדולות, הם יעשו קונטרה“.

„תנועות מיזרחיות“

השכנה אחרת של תוצאות הבחירות, היא בעלת השפעה ישירה ועמוקה על מהותה של תנועת שלום-עכשיו